

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Bar

Sa obrazovanja za državu i sigurni državni posao prelazi se na obrazovanje za tržište i nesigurne tržišne profesije; sa gesla „Uči sine da ne bi radio!“ na „Uči sine da bi radio!“. Nezaposlenost postaje najteži problem birokratske civilizacije u kojoj živimo... I taj problem će je izvjesno sve više rastakati u sljedećim decenijama...

Prije dvije nedjelje održao sam predavanje srednjoškolcima u Baru. Bilo je dobro organizovano i posjećeno. Tema je bila „Život je Božji dar“ – izlaganje o životnoj filozofiji. Odlučio sam se za temu punu životnosti i psihofilozofskog objašnjenja osnova nekih odluka koje svako od nas u pojedinim fazama života donosi. Jedna od važnih odluka koje mlad čovjek donosi jeste izbor profesije ili čime će se baviti nakon završetka srednje škole. Pri tom nijesam pominjao niti konkretne studije, niti univerzitete. Pokazuje se, barem sam ja tako doživio taj susret, da je mlade ljude potrebno mnogo više navoditi da razmišljaju o svojim odlukama, otrgnuti ih od inercije sredine kao i roditeljskih savjeta iz „retrovizor-budućnosti“. Psiholozi ukazuju i na drugačiju konfiguraciju mozga današnje generacije koji se u najranijoj mladosti oblikuje uz kompjutere, mobilne, medije... Otuda komunikacija sa mladima mora biti drugačija u odnosu na usvojene stereotipe, mnogo preciznija, životnija i uz disciplinovanije poštovanje pravila i date riječi... Moj savjet mladima je da svakog saslušaju, da saslušaju mišljenje i iskustvo drugih, ali da oni sami donose odluke važne za sebe. Radi se o njihovom životu.

Život je Božji dar i pripada onome kome ga je Stvoritelj dao. Utabane staze u životu po pravilu ne vode uspjehu i sreći. Svako treba da traži svoju stazu života. Da je traži svojim intelektom, strašću i instinktom. Da traži izazove, ne hladovinu. Uostalom problemi i nevolje razvijaju našu misao i borbenost u životu... Život nije zbirka zadataka iz matematike: u prvom dijelu su zadaci, u drugom rješenja. Neko će nas u mladosti naučiti (npr. profesori, roditelji...) kako da riješimo svaki životni zadatak i eto uspjeha u životu. Neizvjesnost, neodređenost, slučajnost, nepredvidljivost... – to su sastavnice života. Roditelji koji kažu da su im djeca još nezrela i neiskusna da odaberu svoju profesiju samo potvrđuju da nijesu uspješno obavili svoju roditeljsku funkciju. Odnosno, priznaju da od najranijeg djetinjstva dijete nisu navikli na „donošenje odluka i preuzimanje odgovornosti“. Inače, produženo roditeljsko starateljstvo postaje jedan od ozbiljnih problema u Crnoj Gori. Izdržavanje djece i poslije 30-te godine, a negdje i poslije 40-te je priznanje posljedica roditeljskog zaštitničkog odnosa prema djeci. Ali, dijete, već odrastao čovjek, tako nikada neće doživjeti dar i slasti života... Osjećam neslaganje i pitanje: „A gdje da se zaposli?“... Moj odgovor – tamo za gdje ste ga predodredili vaspitanjem od najranijeg djetinjstva. Ako niste za nigdje – „zaposlite“ ga kod sebe (izdržavajte ga). Naravno, i društvo ima odgovornost – ali i većina u „društvu“ su roditelji... Iz najbolje namjere mi roditelji možemo biti veliki neprijatelji svojoj djeci! Zastitništvo, starateljstvo, sputavanje, nuđenje utabanih staza, naše neostvarene ambicije kao

životni putokaz djetetu... Zaista, u ovom metežu današnjeg vremena nema teže i odgovornije uloge od roditeljske...

Moj savjet mladima je da se ne treba toliko opterećivati izborom same profesije. Svaka profesija je dobra ukoliko ste u njoj najbolji ili među najboljima. Bolje je biti najbolji frizer u gradu ili najbolji automehaničar, keramičar, vodoinstalater, električar... nego loš ekonomista pravnik, inženjer... A da bi bili najbolji, trebamo voljeti svoj posao i biti mu posvećeni. Nešto što nam drugi nametne, teško da će probuditi strast i ljubav. Studiranje stoga nije učenje, već **IZRAŽAVANJE SPREMNOSTI** da se uloži veliki napor u „osvajanju neznanja“ tokom čitavog života.

Priprema mladih za budućnost traži mnogo više da razmišljaju o budućnosti, o onome što će učeniku i studentu koristiti za lakše snalaženje i upravljanje životnim turbulencijama. Po mom mišljenju učenik iz srednje škole treba da izađe sa fundamentalnim znanjima iz određenog broja fundamentalnih disciplina, kako što su prirodne nauke, matematika, sa mnogo više književnosti, poezije, umjetnosti i sporta (što bi značilo izbacivanje najmanje 40% sadašnjeg gradiva iz školskih programa), ali da izađe i sa navikom da radi i čita; navikom da razmišlja i istražuje; da posjeduje komunikacione sposobnosti kao i želju da postignu što više u životu. Kako učenika i studenta pripremati da nauči **HODATI PO TALASIMA** – više nema ničeg sigurnog; nema sigurnog kopna kojim su gazile starije generacije – to je problem današnje „škole“. Danas reći da nešto znam – znači imati ideju. Ideju kako da riješim problem, kako da nešto inoviram, kako da nešto kreiram, ideju da nešto preduzmem i da stvorim nešto u životu. Zato su ideje, posebno u tržišno globalizovanom svijetu, najtraženija roba! Sticanje takvog znanja i vještina traži mnogo više aktivnog slobodnog vremena, a mnogo manje umorne učenike povijene pod teretom školskih torbi punim beživotnih knjiga.

Svijet je globalno selo već sada. U njemu živi 6,5 milijardi ljudi. U tom selu će živjeti oko 2050.godine više od 9 milijardi ljudi. Ako pitate bilo kojeg seljaka šta će trebati selu, kad se njegovo stanovništvo poveća za oko 50%, on će reći: „Više vode! Više hrane! Više energije!“.

Ovaj odgovor je više nego važan današnjem učeniku – u kom pravcu da razmišlja o svojoj budućnosti. Naravno, tu su i promjene u tehnologiji... Na ovo može da se nadoveže i moj savjet: **GLEDAJTE NA TRŽIŠTE**, a **NE NA DRŽAVU!** To su dvije potpuno različite filozofije života! Tržište traži da znate hodati po talasima – država je hodanje po kopnu! Međutim, na udaru sljedećeg talasa globalne društvene tranzicije biće upravo birokratija, odnosno zanimanja koja vode „sigurnom“ državnom poslu i plati... Nekad bilo! Ubrzo sve manje... Možda je upravo taj strah objašnjenje zašto se u Crnoj Gori toliko „propagira“ država i njena uloga u našim životima i zašto koncept *Crna Gora – mikrodržava* mnoge razbijesni. Ipak, „pad Bodinovog zida“ (Bodin je tvorac koncepta nacionalne države u 16. vijeku) je izvjestan kao što je bio i pad Berlinskog zida... Ko ne vidi da se ruši zid u čijem hladu odmara – može lako postati žrtva svog uživanja!